

САМОСТІЙНА РОБОТА
ТЕМА 1. ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА В СИСТЕМІ ОБЛІКУ ТА БІЗНЕС-ВІДНОСИН

Мета роботи: поглибити розуміння ролі професійної етики в діяльності бухгалтера та системі бізнес-відносин; сформувати вміння застосовувати основоположні принципи професійної етики до конкретних професійних ситуацій; розуміти структуру та сферу застосування Міжнародного кодексу етики професійних бухгалтерів; оцінювати вплив професійної поведінки бухгалтера на довіру та репутацію.

Завдання 1. Основоположні принципи професійної етики в діяльності бухгалтера

Розгляньте ситуацію.

ТОВ «Альфа» готує річну фінансову звітність для подання власникам і банку, з яким ведуться переговори щодо отримання кредиту.

Під час підготовки звітності головний бухгалтер стикається з такими обставинами:

– фінансовий директор пропонує не акцентувати увагу на суттєвих проблемах із ліквідністю підприємства, оскільки наведені у звітності числові показники є правильними;

– керівник просить прискорити підготовку складного розрахунку, хоча бухгалтер не має достатнього досвіду для його виконання та не встигає належним чином перевірити результат;

– представник банку неофіційно просить бухгалтера повідомити інформацію про майбутню господарську операцію підприємства, яка ще не була оприлюднена;

– бухгалтер бере участь у виборі нового постачальника, одним із керівників якого є його близький родич;

– у професійному спілкуванні з контрагентом бухгалтер допускає висловлювання, які можуть негативно вплинути на сприйняття його професії та підприємства.

Необхідно: для кожної наведеної обставини визначити основоположний принцип професійної етики, дотримання якого може опинитися під загрозою, пояснити сутність етичної проблеми та запропонувати належну професійну поведінку бухгалтера. Результати оформіть у таблиці.

Професійна ситуація	Основоположний принцип	У чому полягає етична проблема?	Якою має бути професійна поведінка бухгалтера?
Пропозиція не акцентувати увагу на проблемах із ліквідністю			
Виконання складного завдання за відсутності достатнього досвіду та часу			
Запит на отримання неоприлюдненої інформації			
Участь у виборі постачальника, пов'язаного з близьким родичем			
Неналежна поведінка у професійному спілкуванні			

Пояснення до виконання. Використайте п'ять основоположних принципів професійної етики: чесність, об'єктивність, професійну компетентність та належну ретельність, конфіденційність, професійну поведінку.

Не обмежуйтеся зазначенням назви принципу.

Поясніть, чому саме він має значення в конкретній професійній ситуації та як повинен діяти бухгалтер.

За результатами виконання завдання сформулюйте висновок (3-5 речень): *Чому дотримання основоположних принципів професійної етики має значення не лише для самого бухгалтера, а й для підприємства та інших учасників бізнес-відносин?*

Завдання 2. Міжнародний кодекс етики професійних бухгалтерів у діяльності бухгалтера в бізнесі

Розгляньте ситуацію

Професійний бухгалтер працює фінансовим менеджером виробничого підприємства. У процесі роботи виникають такі ситуації:

1. бухгалтер бере участь у прийнятті рішення щодо укладення договору з підприємством, у якому має особистий фінансовий інтерес;
2. під час підготовки інформації для власників керівництво пропонує змінити спосіб її представлення, щоб фінансові результати підприємства виглядали привабливішими;

3. бухгалтеру доручають складне професійне завдання, для виконання якого він не має достатніх спеціальних знань;

4. розмір річної винагороди бухгалтера залежить від досягнення підприємством установленого показника прибутку;

5. постачальник пропонує бухгалтеру дорогий подарунок напередодні прийняття рішення про продовження договору;

6. бухгалтер виявив факти, які можуть свідчити про недотримання підприємством вимог законодавчих або нормативних актів;

7. керівник погрожує позбавити бухгалтера премії, якщо той відмовиться відкласти визнання витрат до наступного звітного періоду.

Необхідно: установити, які положення Частини 2 «Професійні бухгалтери у бізнесі» Міжнародного кодексу етики професійних бухгалтерів стосуються кожної ситуації. Результати оформіть у таблиці.

№ ситуації	Етичне питання	Відповідний розділ Частини 2 Кодексу	Чому положення цього розділу застосовуються до ситуації?
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			

Пояснення до виконання. Під час виконання завдання опрацюйте розділи 200-270 Частини 2 Міжнародного кодексу етики професійних бухгалтерів.

Не потрібно переписувати зміст відповідного розділу Кодексу.

Необхідно визначити його зв'язок із конкретною професійною ситуацією та коротко обґрунтувати свій вибір.

Після заповнення таблиці сформулюйте висновок (3-5 речень): *Чому положення Частини 2 Кодексу мають практичне значення для бухгалтера, який працює безпосередньо на підприємстві?*

Завдання 3. Довіра та професійна репутація в бізнес-відносинах

Розгляньте ситуацію.

ТОВ «Вектор» протягом декількох років співпрацює з банком, постачальниками та інвесторами. Головний бухгалтер підприємства бере

участь у підготовці інформації для цих користувачів та безпосередньо взаємодіє з їх представниками.

Під час підготовки інформації для банку бухгалтер виявив суттєву помилку, виправлення якої погіршує окремі фінансові показники підприємства. Керівник пропонує не виправляти її до завершення переговорів щодо кредитування, пояснюючи це тим, що «після отримання кредиту все можна буде виправити».

Головний бухгалтер розуміє, що така поведінка може вплинути не лише на достовірність інформації, а й на довіру банку до підприємства.

**Необхідно:**

1. Визначте, які професійні та етичні проблеми виникають у наведеній ситуації.
2. Поясніть, у чому виявляється професійна відповідальність головного бухгалтера.
3. Визначте, як запропоновані керівником дії можуть вплинути на довіру банку до бухгалтера та підприємства.
4. Поясніть можливий вплив ситуації на професійну репутацію бухгалтера та ділову репутацію підприємства.
5. Запропонуйте та обґрунтуйте професійне рішення головного бухгалтера.

Відповідь оформіть у вигляді короткої аналітичної записки.

Орієнтовний обсяг – до 0,5 сторінки.

**Пояснення до виконання.** Не обмежуйтеся висновком про те, що бухгалтер повинен «дотримуватися професійної етики».

Покажіть взаємозв’язок між конкретним професійним рішенням, відповідальністю бухгалтера, довірою користувача інформації та формуванням професійної і ділової репутації.

**Питання для поглибленого вивчення**

1. Чому дотримання законодавчих вимог не завжди є достатньою умовою етично належної професійної поведінки бухгалтера?
2. Чому Міжнародний кодекс етики професійних бухгалтерів поширюється не лише на аудиторів, а й на професійних бухгалтерів, які працюють у бізнесі?
3. Як професійне судження бухгалтера пов’язане з його професійною відповідальністю?
4. Чому конфлікт інтересів, особиста фінансова зацікавленість і професійний тиск можуть впливати на довіру до облікової інформації?
5. Як професійна поведінка бухгалтера може впливати одночасно на його професійну репутацію та ділову репутацію підприємства?

Рекомендована література

1. Голов С. Ф., Голубка Я. В., Костюченко В. М., Кузіна Р. В., Чижевська Л. В. Професійна етика бухгалтера : підручник. Житомир : ПП «Рута». 2022. 260 с.URL: https://eztuir.ztu.edu.ua/handle/123456789/8043
2. Ковальчук Т. М., Кузь В. І. Професійна етика в обліку, аудиті та оподаткуванні : навчальний посібник. Чернівці : Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича : ПП «Рута». 2024. 199 с. URL: https://accounting.chnu.edu.ua/pro-nas/kolektyv/kovalchuk-tetiana-mykolaivna/
3. Міжнародний кодекс етики професійних бухгалтерів (включаючи Міжнародні стандарти незалежності). Видання 2024 року. URL: https://www.ethicsboard.org/publications/mizhnarodniy-kodeks-etiki-profesiynikh-bukhgalteriv-0
4. International Federation of Accountants. IES 4: Initial Professional Development – Professional Values, Ethics, and Attitudes (2026). URL: https://education.ifac.org/part/ies-4
5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/996-14
6. Кузь В. І. Організація бухгалтерського обліку : навчальний посібник. Чернівці : Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2019. 224 с.
7. Лаговська О. А., Легенчук С. Ф., Кузь В. І., Кучер С. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством : навчальний посібник. Київ : Видавничий дім «Кондор». 2018. 418 с.
8. International Federation of Accountants (IFAC). IES 4: Initial Professional Development – Professional Values, Ethics, and Attitudes. 2026. URL: https://education.ifac.org/part/ies-4